

140310291196866

بررسی تاثیر اثربخشی آموزشی مبتنی بر الگوی بایبی بر توانمندسازی دانشجویان مدیریت آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت

فاطمه مصلی نژاد^۱، مختار رنجبر^{۲*}

۱- گروه علوم تربیتی، واحد لامرد، دانشگاه آزاد اسلامی، لامرد، ایران

۲- گروه مدیریت، واحد لامرد، دانشگاه آزاد اسلامی، لامرد، ایران (نویسنده مسئول).

اطلاعات مقاله	چکیده
پرونده مقاله	هدف پژوهش بررسی تأثیر اثربخشی آموزشی مبتنی بر الگوی تدریس بایبی بر توانمندسازی دانشجویان رشته مدیریت آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت انجام می باشد. پژوهش از بعد هدف کاربردی و از بعد روش توصیفی از نوع همبستگی است. جامعه آماری شامل کلیه دانشجویان کارشناسی و کارشناسی ارشد رشته مدیریت آموزشی دانشگاه آزاد واحد مرودشت در سال تحصیلی ۱۳۹۹-۱۳۹۸ بوده که تعداد آن‌ها ۸۴ نفر برآورد شد. بر اساس جدول مورگان، ۷۰ نفر به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شدند. ابزارهای پژوهش شامل پرسشنامه توانمندسازی اسپریتزر و میثرا (۱۹۹۲) و پرسشنامه روش تدریس بایبی (۲۰۰۷) بود. روایی پرسشنامه‌ها بر اساس روایی صوری و با نظر خبرگان و پایایی بر اساس ضریب آلفای کرونباخ ارزیابی شد که به ترتیب مقادیر ۰/۸۲ و ۰/۸۴ محاسبه گردید. یافته‌ها نشان داد که میانگین کل توانمندسازی و خرده‌مقیاس‌های آن (خوداثربخشی، خودمختاری، تأثیرگذاری، معناداری و اعتماد) کمتر از میانگین استاندارد است. همچنین، الگوی تدریس بایبی رابطه‌ای معنادار با توانمندسازی کلی و ابعاد آن دارد. این نتایج حاکی از اثربخشی این روش آموزشی در ارتقای توانمندسازی دانشجویان است و بر اهمیت استفاده از الگوهای نوین تدریس در برنامه‌های آموزشی تأکید می‌کند.
تاریخ ارسال	
۱۴۰۳/۱۰/۲۹	
تاریخ پذیرش	
۱۴۰۳/۱۱/۰۳	
(مقاله پژوهشی)	
کلمات کلیدی: اثربخشی آموزش، الگوی تدریس بایبی، توانمندسازی، دانشگاه آزاد اسلامی مرودشت	

-مقدمه

در دنیای امروز، آموزش و پرورش به عنوان یکی از ارکان اصلی توسعه انسانی و اجتماعی شناخته می‌شود. با این حال، چالش‌هایی نظیر عدم تطابق آموزش‌های دانشگاهی با نیازهای واقعی بازار کار، همچنان به عنوان موانعی جدی در مسیر توانمندسازی دانشجویان مطرح هستند. در دنیای کنونی دانشگاه‌ها برای ایفای نقش مؤثر خود، در عین وفاداری به ساز و کارهای سنتی خود نمی‌توانند پرچمدار و طلایه دار آینده‌های بهتر باشند. به این دلیل تجدید نظر در برنامه ریزی آموزشی، شیوه‌های سیاست‌گذاری در نظام آموزشی، تحلیل و تبیین تعامل بین حوزه صنعت و دانش، بازنگری در ساختار و وظایف نهادهای قبلی دانش، تجدید نظر در نظام پذیرش دانشجویان، یافتن شیوه‌های نو در تحقیقات به منظور تولید دانش، بررسی روش‌های بهبود کیفیت آموزش و نیز تبیین رابطه میان آموزش عالی با فرهنگ جامعه و مسائل اجتماعی، پاسخگویی نظام آموزش عالی به نیازهای اقتصادی و اجتماعی

جامعه به ویژه بازار کار از جمله موضوعات مهمی است که با توجه به نیازهای متغیر و متنوع جهان امروز برای نیل به توسعه، ضرورتی گریز ناپذیر می نماید، بنابراین تامل و تعمق در این عوامل لزوم تحول بنیانی در نظام آموزش عالی را به خوبی روشن می سازد. مطرح شدن انتظارات جدید از نظام آموزش عالی در بیشتر کشورهای جهان به ویژه در سالهای اخیر از عوامل عمده‌های است که برخی از نظامهای آغاز چنین تحولی قراردادده است که به جستارهایی از آن اشاره می گردد. (اجتهادی؛ ۱۳۹۰) یکی از روش هایی که در توانمند سازی دانشجویان موثر است؛ طراحی نظام های آموزشی و شیوه های موثر تدریس است؛ نظریه پردازان برنامه ی درسی معتقدند که با استفاده از روش های آموزشی موثر و کارآمد می توان به اهداف نظام آموزشی دست یافت (امامریزی؛ ۲۰۱۵) استفاده از روشهای فعال تدریس باعث تقویت اعتماد به نفس فراگیران، پرورش مهارتهای ذهنی و عملی؛ ایجاد حس خود تنظیمی؛ خلاقیت و توانمند سازی خواهد شد (میلر؛ ۲۰۱۱)؛ یکی از این الگوهای آموزشی؛ الگوی طراحی آموزشی بایبی است، الگوی 5 مرحله ای توماس بایبی^۲ (۱۹۹۰) مخصوص یادگیری موضوعات جدید و با عمق مفهومی می باشد؛ در این مدل فراگیران هم از دانش قبلی شان و هم از دانش دست اولشان که در مرحله اکتشاف بدست می آورند؛ استفاده می کنند. (نیوبای^۳، ۲۰۱۱) این مدل باعث ترغیب فراگیران به مشارکت؛ تحقیق و استفاده فعالانه از اطلاعات می گردد (کولوموس^۴؛ ۲۰۱۴)؛ این الگوی آموزشی ضمن بهبود سطوح بالای تفکر به توانمند سازی فراگیران کمک می کند (آسیش^۵؛ ۲۰۱۳). بنابراین سوال اصلی ین پژوهش این خواهد بود که اثر بخشی آموزش مبتنی بر الگوی تدریس بایبی به چه میزان بر توانمند سازی دانشجویان رشته مدیریت آموزشی دانشگاه آزاد مرودشت تاثیر دارد؟

پژوهش های متعددی به بررسی اثربخشی الگوی تدریس E ۵ بر یادگیری و انگیزش دانشجویان در ایران پرداخته‌اند. به عنوان مثال، مطالعه‌ای شبه تجربی توسط موسوی (۱۳۹۸) تأثیر الگوی E ۵ بر یادگیری و انگیزش تحصیلی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمانشاه را بررسی کرد. در این تحقیق، ۵۰ دانشجو به روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شدند. نتایج نشان داد که نمرات پس‌آزمون گروه آزمایش به طور معنی‌داری بیشتر از گروه کنترل بود، که اثربخشی این الگو را در بهبود یادگیری و انگیزش تأیید می‌کند. همچنین، قانیدی (۱۳۹۸) تأثیر تدریس مبتنی بر ساختن‌گرایی E ۵ را بر پیشرفت تحصیلی، تفکر انتقادی و انگیزش دانش‌آموزان پایه ششم ابتدایی بررسی کرد. این پژوهش با طراحی نیمه‌آزمایشی و نتایج مثبت در زمینه پیشرفت تحصیلی در درس ریاضی همراه بود. جاهدی (۱۳۹۷) نیز به تأثیر الگوی E ۵ بر تفکر انتقادی دانش‌آموزان پایه ششم پرداخت و نتایج نشان داد که این الگو تأثیر مثبتی بر تفکر انتقادی دارد. موسوی (۱۳۹۶) و عبدلی (۱۳۹۵) نیز نتایج مثبتی از به‌کارگیری الگوی E ۵ در یادگیری و انگیزش دانش‌آموزان در زمینه‌های مختلف آموزشی گزارش کردند که اثربخشی این الگو را در بهبود نتایج آموزشی تقویت می‌کند.

¹ Emamrizi and et al.

² Roger Bybee

³ Newby

⁴ Kolomuc et al

⁵ Acish

۲- مبانی نظری

۲-۱- اثربخشی آموزشی

به طور کلی مفهوم اثر بخشی آموزش را می توان میزان انطباق رفتار دانش پژوهان با انتظارات ، خواسته ها، اهداف ، انجام درست کارها ، میزان مهارت ، دانش و نگرش کسب شده و نیز انتظارات و اهداف فردی و سازمانی در اثر آموزش تعریف نمود (برسین، ۲۰۰۴، تای، ۲۰۰۴ و هولتون، ۲۰۰۴). اثربخشی به میزانی که اهداف برنامه محقق شده اند برمی گردد و ممکن است از طریق اندازه گیری منابع ورودی و خدمات خروجی سنجیده شود . هم چنین ارزشیابی شامل انجام قضاوت در مورد چگونگی کارهای آموزش از جمله استفاده از معیار می باشد . انتخاب معیار ارزشیابی به اهداف آموزشی و ارزشیابی پیش از آموزش بستگی دارد.

۲-۲- الگوی تدریس بایبی

یکی از مطرح ترین الگوهای ناظر بر آموزش ، الگوی ساخت و سازگرایی، سازنده گرایی یا ساختن گرایی می باشد. براساس این الگوی تدریس، دانش توسط فرد ساخته می شود و تولید دانش، فرایندی مستمر است که تجربه انفرادی افراد از جهان را، سازمان می بخشد. از این رو دیدگاه ساخت و سازگرایی فرد را دانشمندی بالفعل تلقی می کند که فعالانه دانش را می سازد. و مطابق تجربه ها، علاقه ها، عقاید و هدف های خود، دنیا را درک می کند. همچنین طرفداران این دیدگاه معتقدند؛ یادگیرنده اطلاعات را ذخیره نمی کند، بلکه به طور مداوم دریافت های درونی اش را مورد آزمون قرار می دهد. تا ساختار مناسبی از دانش بوجود آورد. (کرسلی^۱، ۱۹۹۹)

۲-۳- توانمندسازی

توانمند سازی نیروی انسانی یکی از رویکردهای توسعه منابع انسانی می باشد که منجر به بالندگی نیروی انسانی در سازمان می گردد. در واقع مطالعه توانمندسازی، یک اصل بنیادین در سازمانهای امروزی و به خصوص در دانشگاه ها است. این مطالعه موجب ایجاد فهمی صحیح از رفتار منابع انسانی دانشگاهی و به خصوص دانشجویان به طور عام، و چگونگی مدیریت صحیح این منابع به طور خاص می شود. به طور کلی توانمندسازی دانشجویان یعنی "افزایش تواناییهای دانشجویان به گونهای که آنها به بهترین نحو بتوانند به حرفه مورد نظر خویش برسند و در آن موفق باشند." (محمدی راد و همکاران، ۱۳۹۱).

۳- روش پژوهش

این پژوهش با هدف بررسی تأثیر اثربخشی آموزش مبتنی بر الگوی تدریس بایبی بر توانمندسازی دانشجویان رشته مدیریت آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت انجام شد. پژوهش حاضر از نوع هدف، کاربردی و از بعد روش همبستگی است. جامعه آماری این پژوهش تمامی دانشجویان رشته های کارشناسی و کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت در سال تحصیلی ۱۳۹۸-۱۳۹۹ را شامل می شود. تعداد کل دانشجویان این رشته ها ۸۴ نفر بود که از این تعداد ۷۰ نفر به طور تصادفی به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند.

ابزارهای پژوهش شامل پرسشنامه توانمندسازی اسپریتزر و میشر (۱۹۹۲) با ابعاد مختلف توانمندسازی شامل

¹ - kearsley

خوداثر بخشی، خودمختاری، تأثیرگذاری، معناداری و اعتماد و پرسشنامه روش تدریس بایبی (۲۰۰۷) در پنج بعد انگیزش، کاوش، توصیف، شرح و بسط و ارزشیابی می باشد. روایی پرسشنامه ها بر اساس روایی صوری و با نظر خبرگان و پایایی بر اساس ضریب آلفای کرونباخ ارزیابی شد که به ترتیب مقادیر ۰/۸۲ و ۰/۸۴ محاسبه گردید.

تجزیه و تحلیل داده ها بر اساس آزمون همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون چندگانه انجام شده است.

۴- یافته ها:

برای تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش با توجه به ماهیت آن‌ها از آزمون ضریب همبستگی و تحلیل رگرسیون استفاده شده است. با توجه به اینکه برای آزمون ضریب همبستگی پیرسون؛ نرمال بودن داده ها شرط اساسی می باشد؛ جهت بررسی نرمال بودن داده ها از آزمون کولموگروف-اسپیرونوف استفاده شده است.

جدول ۱- آزمون کولموگروف-اسپیرونوف

شاخص های آماری	
میانگین	۱۷/۲۵
انحراف استاندارد	۲/۲۲
مقدار آزمون	۲/۲۴
سطح معناداری	۰/۲۸

با توجه به اینکه مقدار اماره ۲/۲۴ و در سطح معناداری ۰/۲۸ می باشد نشان می دهد که داده ها نرمال می باشند

سؤال اصلی

آموزش مبتنی بر الگوی تدریس بایبی به چه میزان بر توانمند سازی دانشجویان رشته مدیریت آموزشی دانشگاه آزاد مرودشت تاثیر دارد؟ به منظور بررسی این سوال از تحلیل رگرسیون استفاده شد

جدول ۲- آماره‌های تحلیل همبستگی توانمند سازی دانشجویان و الگوی تدریس بایبی

ضریب همبستگی (R)	ضریب تبیین (R^2)	ضریب تعدیل شده	خطای استاندارد برآورد
۰/۵۹۸	۰/۳۵	۰/۳۰	۴/۱۲

مطابق جدول ۶-۴- میزان ضریب همبستگی بین توانمند سازی دانشجویان و الگوی تدریس بایبی ۰/۵۹۸ است و الگوی تدریس بایبی ۳۵ درصد از واریانس متغیر توانمند سازی دانشجویان را تبیین می کنند.

جدول ۳- خلاصه تحلیل رگرسیون توانمند سازی دانشجویان از طریق الگوی تدریس بایبی

منبع	شاخص	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	میزان F	سطح معنی داری
اثر رگرسیون		۳۲۵/۱۴	۱	۳۲۵/۱۴		
اثر باقیمانده		۱۰۲۵/۱۲	۶۸	۱۵/۰۷	۲۱/۵۷	۰/۰۲
جمع		۱۳۵۰/۲۶	۶۹	--		

با توجه به نتایج جدول بالا و در سطح احتمال خطای ۵ درصد نشان می دهد، الگوی تدریس بایبی بر توانمند سازی دانشجویان تاثیر معنادار دارد. به این صورت که پایین بودن میانگین الگوی تدریس بایبی در کاهش توانمند سازی دانشجویان تاثیر معنادار داشته است.

سوالات فرعی :

سوال فرعی اول: آموزش مبتنی بر الگوی تدریس بایبی به چه میزان بر خود اثربخشی توانمند سازی دانشجویان رشته مدیریت آموزشی دانشگاه آزاد مرودشت تاثیر دارد؟

جدول ۴- تحلیل رگرسیون تبیین بعد خود اثربخشی توانمند سازی بر اساس الگوی تدریس بایبی

مدل	ضرایب غیر استاندارد		ضرایب استاندارد	
	B	خطای استاندارد	Beta	آماره t
مقدار ثابت	۲.۵۰	۰/۱۲۰	۰/۸۰	۲/۴۴
خود اثر بخشی	۰/۴۱۲	۰/۳۱	۰/۲۸	۳/۵۱

جدول بالا نشان می دهد که به ازای یک واحد تغییر در الگوی تدریس بایبی ، ۰/۴۱۲ تغییر در بعد خود اثربخشی توانمند سازی دانشجویان ایجاد می کند؛ یعنی متغیر الگوی تدریس بایبی ؛ ۰/۴۱۲ درصد از واریانس بعد خود اثربخشی توانمند سازی دانشجویان را تبیین می کند.

- سوال فرعی دوم: آموزش مبتنی بر الگوی تدریس بایبی به چه میزان بر خود مختاری توانمند سازی دانشجویان رشته مدیریت آموزشی دانشگاه آزاد مرودشت تاثیر دارد؟

جدول ۵- تحلیل رگرسیون تبیین بعد خود مختاری توانمند سازی بر اساس الگوی تدریس بایبی

مدل	ضرایب غیر استاندارد		ضرایب استاندارد	
	B	خطای استاندارد	Beta	سطح معناداری
مقدار ثابت	۲.۱۵	۰/۱۸۹	۰/۱۷۵	۰/۰۱
خود مختاری	۰/۳۴۶	۰.۱۴	۰/۳۳۹	۰/۰۵

جدول بالا نشان می‌دهد که به ازای یک واحد تغییر در الگوی تدریس بایبی ، ۰/۳۴۶ تغییر در بعد خود مختاری توانمند سازی دانشجویان ایجاد می‌کند؛ یعنی متغیر الگوی تدریس بایبی ؛ ۰/۳۴۶ درصد از واریانس خود مختاری توانمند سازی دانشجویان را تبیین می‌کند.

سوال فرعی سوم : آموزش مبتنی بر الگوی تدریس بایبی به چه میزان بر تاثیر گذاری توانمند سازی دانشجویان رشته مدیریت آموزشی دانشگاه آزاد مرودشت تاثیر دارد؟

جدول ۶- تحلیل رگرسیون تبیین بعد تاثیر گذاری توانمند سازی بر اساس الگوی تدریس بایبی

مدل	ضرایب غیر استاندارد		ضرایب استاندارد	
	B	خطای استاندارد	Beta	سطح معناداری
مقدار ثابت	۲/۳۹	۰/۳۴۹	۲/۷۵	۰/۰۵
تاثیر گذاری	۰/۴۷۶	۰.۱	۰/۴۶۰	۰/۰۱

جدول بالا نشان می‌دهد که به ازای یک واحد تغییر در الگوی تدریس بایبی ، ۰/۴۷۶ تغییر در بعد تاثیر گذاری توانمند سازی دانشجویان ایجاد می‌کند؛ یعنی متغیر الگوی تدریس بایبی ؛ ۰/۴۷۶ درصد از واریانس تاثیر گذاری توانمند سازی را تبیین می‌کند.

سوال فرعی چهارم: آموزش مبتنی بر الگوی تدریس بایبی به چه میزان بر معنی دار بودن توانمند سازی دانشجویان رشته مدیریت آموزشی دانشگاه آزاد مرودشت تاثیر دارد؟

جدول ۷- تحلیل رگرسیون تبیین بعد معنی دار بودن توانمند سازی بر اساس الگوی تدریس بایبی

مدل	ضرایب غیر استاندارد		ضرایب استاندارد	
	B	خطای استاندارد	Beta	سطح معناداری
مقدار ثابت	۱/۸۹	۰/۲۰۵	۱/۰۱	۰/۰۱
معنی دار بودن	۰/۴۱۱	۰.۰۲۴	۰/۴۰۳	۰/۰۵

جدول بالا نشان می‌دهد که به ازای یک واحد تغییر در الگوی تدریس بایبی، $0/411$ واحد تغییر در بعد معنی دار بودن توانمند سازی دانشجویان ایجاد می‌کند؛ یعنی متغیر الگوی تدریس بایبی؛ $0/411$ درصد از واریانس بعد معنی دار بودن توانمند سازی دانشجویان را تبیین می‌کند.

سوال فرعی پنجم: آموزش مبتنی بر الگوی تدریس بایبی به چه میزان بر بعد اعتماد توانمند سازی دانشجویان رشته مدیریت آموزشی دانشگاه آزاد مرودشت تاثیر دارد؟

جدول ۸- تحلیل رگرسیون تبیین بعد اعتماد توانمند سازی بر اساس الگوی تدریس بایبی

مدل	ضرایب غیر استاندارد		ضرایب استاندارد	
	B	خطای استاندارد	Beta	سطح معناداری
مقدار ثابت	۲/۲۱	۰/۳۰۲	۲/۱۱	۰/۰۱
بعد اعتماد	۰/۳۷۶	۰.۰۲۳	۰/۳۷۰	۰/۰۵

جدول بالا نشان می‌دهد که به ازای یک واحد تغییر در الگوی تدریس بایبی، $0/376$ واحد تغییر در اعتماد توانمند سازی دانشجویان ایجاد می‌کند؛ یعنی متغیر الگوی تدریس بایبی؛ $0/376$ درصد از واریانس بعد اعتماد توانمند سازی دانشجویان را تبیین می‌کند.

۵- بحث و نتیجه گیری

پژوهش حاضر نشان داد که آموزش مبتنی بر الگوی تدریس بایبی می‌تواند ابعاد مختلف توانمندسازی دانشجویان را به‌ویژه در زمینه‌های خوداثربخشی، خودمختاری، تأثیرگذاری، معنی‌دار بودن و اعتماد به نفس تقویت کند. این نتایج اهمیت استفاده از رویکردهای فعال و مشارکتی در آموزش‌های دانشگاهی را تأکید می‌کند و به مدیران آموزشی و طراحان دوره‌های آموزشی توصیه می‌شود که از این الگو به‌عنوان یک ابزار مؤثر در ارتقای کیفیت آموزشی و توانمندسازی دانشجویان استفاده کنند. خوداثربخشی و خودمختاری را در دانشجویان تقویت کند. مشارکت فعال در فرآیند یادگیری احساس مسئولیت و اعتماد به نفس را در مواجهه با چالش‌های تحصیلی و

شغلی افزایش می‌دهد. یکی دیگر از نتایج قابل توجه این بود که آموزش مبتنی بر الگوی بایبی باعث تقویت احساس تأثیرگذاری و معنی‌دار بودن در بین دانشجویان شد. این به معنای آن است که دانشجویان، به‌ویژه در فرآیندهای گروهی و یادگیری مشارکتی، احساس می‌کنند که می‌توانند تأثیرگذار باشند و به نقش‌های اجتماعی خود در جامعه احساس مسئولیت بیشتری کنند. آموزش مبتنی بر الگوی تدریس بایبی به‌طور معناداری اعتماد به نفس دانشجویان را تقویت کرد. این اعتماد به نفس می‌تواند به‌طور مؤثر بر توانمندی‌های حرفه‌ای و تصمیم‌گیری‌های شغلی آنان تأثیرگذار باشد. ارزشیابی گروهی و مشارکت فعال در فرآیند یادگیری باعث شد که دانشجویان به نتیجه‌گیری‌های گروهی و فردی خود بیشتر اعتماد کنند.

روش تدریس مبتنی بر الگوی ۵E به فراگیران نکاتی را یاد آور می‌شود اول اینکه فراگیران می‌توانند راه حل مسائل را با تلاش و همفکری خود و هم گروهی شان پیدا کنند؛ برای دستیابی به مفاهیم درس با مشارکت و هم یاری با هم گروهی شان ترغیب می‌شوند، به طوری که بعد از ارائه مسائل چالش انگیز از سوی معلم با هم گروهی شان به هم فکری می‌پردازند و تا نرسیدن به پاسخ منطقی و مستدل دست از کار نمی‌کشند. این نوع روش تدریس به نظر می‌رسد در درک صورت مسئله و توجیه راه حل فراگیران در حل مسائل تأثیر مثبت داشته باشد. از وقتی افراد توانمند می‌شوند از احساس خود اثر بخشی برخوردار می‌گردند با احساس می‌کنند از قابلیت و تبحر لازم برای انجام موفقیت آمیز یک کار بهره‌مندند. افراد توانمند نه تنها احساس شایستگی بلکه احساس اطمینان دارند که قادرند کارها را با کفایت لازم انجام دهند. آنان احساس برتری شخصی می‌کنند و معتقدند که میتوانند راهی برای رویارویی با چالش‌های جدید بیاموزند و رشد کنند؛ خود اثر بخشی مهمترین عنصر توانمندی است، زیرا احساس خود اثر بخشی است که نشان می‌دهد افراد برای انجام کاری دشوار خواهند کوشید و پشت کار خواهند داشت یا خیر (علاقه بند، ۱۳۸۹). روش بایبی با ایجاد باور به اینکه دانش آموزان توانایی انجام کار را دارند. باور به اینکه ظرفیت به کار بستن تلاش لازم را دارند. باور به اینکه مانعی خارجی آن‌ها را از انجام کار مورد نظر باز نخواهد داشت. به بیان دیگر، وقتی افراد احساس خود اثر بخشی را با داشتن حداقل تبحر و قابلیت، اشتیاق به تلاش برای انجام دادن کار، و نداشتن موانع عمده در برابر موفقیت در خود توسعه دهند، احساس توانمندی می‌کنند. (اسیسلی، ۲۰۱۱) یاددهی موثر و کارآمد نیازمند شناختن و درک هر آن چیزی است که فراگیران می‌دانند (دانش قبلی) و هر آن چه را که آن‌ها باید یاد بگیرند و آن گاه به چالش کشیدن و درگیر کردن آن‌ها و پشتیبانی و حمایت کردن از آن‌ها برای یادگیری عالی تر آن چه را که باید یاد بگیرند. یادگیری موثر و کارآمد نیازمند یک محیط یادگیری چالش انگیز، مبارزه طلب و حمایتی در کلاس درس است؛ الگوی بایبی با ایجاد احساس آزادی عمل در کار به عنوان یکی از عوامل موثر در توانمند سازی محسوب می‌شود؛ به طوری که فراگیر از با آزادی عمل و استقلال فردی، احساس حق انتخاب و خود تعیینی می‌کند. (عبدالهی، ۱۳۸۴). هنگامی که افراد به جای اینکه با اجبار در کاری درگیر شوند یا دست از آن کار بکشند، داوطلبانه و عامدانه درگیر وظایف خویش شوند، احساس خودسامانی می‌کنند و خود را افراد خود آغازگر^۱ می‌بینند. [این افراد] قادرند که به میل خود اقدامات ابتکاری انجام دهند، تصمیمات مستقل بگیرند و افکار جدید را به آزمون بگذارند. این افراد به جای اینکه احساس کنند، فعالیت هایشان از پیش تعیین شده است، از بیرون کنترل میشود، یا اینکه

^۱ Starter – Self

اجتناب ناپذیر و همیشگی اند، خود را به منزله کانون کنترل می بینند؛ به عبارت دیگر، خودتعیینی به وسیله تمایل به کانون کنترل بودن و داشتن انتظارات مثبت و کارا از خود میسر است. قلی زاده آذری (۱۳۸۸)، امیرکبیری (۱۳۸۹) به نقل از اسپریتزر بیان می نماید خودتعیین کنندگی (آزادی عمل) یک جنبه از انتخاب در خود، آغازگر بودن و کنترل کردن یک فعالیت است. این ویژگی همچنین منعکس کننده استقلال (خودمختاری) در فرآیندهای تصمیم گیری درباره اینکه کجا و کدام وظایف را تعهد کنند، می باشد. خودتعیین کنندگی ممکن است به عنوان استقلال نگریسته شود که این استقلال و آزادی عمل، یک مکانیسم بسیار مهم برای کاهش تنشهای روحی است. بر مبنای نتایج تحقیق پیشنهادات ذیل در راستای ارتقای اثربخشی آموزشی و توانمندسازی دانشجویان ارائه می گردد:

- ترغیب دانشگاهها از روش های نوین تدریس از جمله روش تدریس بایبی
- آموزش الگوی تدریس بایبی به اساتید در کلاسهای ضمن خدمت
- فراهم کردن فرهنگ، فضای آموزشی مناسب در مراکز آموزش عالی منظور اجرای روش بایبی
- بهره گیری از روش الگوی بایبی در توانمند سازی دانشجویان.

منابع

الف: منابع فارسی

- حاجی حسینی نژاد، غلامرضا؛ بالغی زاده، سوسن (۱۳۹۳). تاثیر آموزش مبتنی بر « تدریس برای فهمیدن» بر برنامه درسی تجربه شده ی درس تاریخ هنر. فصلنامه ی مطالعات برنامه درسی ایران، ۱۷، ص ۳۹-۵۵
- رضایی دیزگاه، مراد و فرحبد، فرزین. (۱۳۸۹). تأثیر راهبردهای مدیریتی در توانمندسازی روان شناختی کارکنان امور
- رضایی منش، بهروز؛ بارانی، صمد (۱۳۹۲). بررسی عوامل موثر در توانمندی روان شناختی منابع انسانی. فرایند مدیریت و توسعه، دوره ۲۶، شماره ۴، ۱۰۱-۱۱۸.
- رضایی، اکبر و سیف، علی اکبر (۱۳۸۵). تأثیر ارزشیابی توصیفی بر ویژگیهای شناختی، عاطفی و روانی حرکتی دانش آموزان. فصل نامه علمی پژوهشی نوآوری های آموزشی؛ ویژه نامه نوآوری در سنجش و ارزشیابی آموزشی، ۵ (۱۸): ۱۱-۴۰
- سیف، علی اکبر (۱۳۸۹). روان شناسی پرورشی، (روانشناسی یادگیری و آموزش) تهران: انتشارات آگاه
- سیف، علی اکبر (۱۳۸۸). نظریه ساتزندگی یادگیری و کاربردهای آموزشی آن. فصلنامه تعلیم و تربیت، ویژه نامه ی روشهای تدریس، شماره ۶۵
- عبداللهی، بیژن و نوه ابراهیم، عبدالرحیم. (۱۳۹۲). توانمندسازی کارکنان. تهران: ویرایش. فصلنامه آموزش و توسعه منابع انسانی، سال دوم، شماره ۶، پاییز ۱۳۹۴
- فردانش، هاشم و شیخی فینی، علی اکبر (۱۳۸۹). در آمدی بر سازنده گرایی در روانشناسی و علوم تربیتی. فصلنامه علمی - پژوهشی علوم انسانی دانشگاه الزهرا (س)، ۱۲ (۴۲)، ۱۲۵-۱۴۵

- فردانش، هاشم (۱۳۸۸). نقد و بررسی دو دیدگاه سیستمی و ساختگرایی در طراحی آموزش. ۳ (۳): ص ۱۳۹-۱۵۰
- فردانش، هاشم و کرمی، مرتضی (۱۳۹۱) شناسایی الگوی طراحی آموزشی مطلوب برای آموزش های صنعتی فصلنامه ی مطالعات برنامه ی درسی. ۲ (۸)؛ ۱۳۱-۱۰۶
- کرمی، مرتضی (۱۳۹۰). تغییر پارادایم آموزش ، ضرورتی فروگذارده در برنامه درسی آموزش عالی. مجموعه مقالات برنامه درسی آموزش عالی در ایران : چالش ها و چشم اندازها ، تبریز : انتشارات دانشگاه تبریز
- مهرمحمدی، محمود (۱۳۸۹). دیدگاهها و رویکردها و نظریه ها. مشهد: انتشارات به نشر.
- نوری، ع (۱۳۹۳). « ساختن گرایی در کلاس من ». رشد آموزش راهنمایی تحصیلی، ۳، ۱۳۸۷، ۶-۷

- Acish, S.,(2013) An Evaluation of Activites Designed in Accordance with the 5E Model by Would-Bee Science Teachers.Social and BehavoiralScience .2011;15(1):708-711.
- Alsup, J., (2004). A comparison of constructivist and traditional instruction in mathematics, Educational Research Quarterly, 28 (4), 3-17 and Learning.<http://www.thirteen.org/edonline/concept2 class>.
- Aviram .M (2009). Beyond constructivism: Autonomy-oriented education, Studies in Philosophy and Education.19: 465-489.
- Boddy, N., Watson K. and Aubusson P. (2009). A trial of the five e's: a referent model for constructivist teaching and learning. Research in Science Education, 33, 27-42
- Boddy, N.; Watson, K. & Aubusson, P. (2010). A trial of the five e's: a referent model for constructivist teaching and learning. Research in Science Education, 33: 27-42.
- Brodie , K .(2010). Teaching Mathematics Reasoning in Secondary school Classrooms , New York : Springer.
- Brooks, J. G., & Brooks, M. G. (1999). In search of understanding: The case for constructivist classrooms. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development Burns, M., Heath, M., & Dimock, V. (1998). Constructivism and Technology. TAP into Learning. 4(1): 1-8.
- Bybee, R. W. (2006). The BSCS 5E instruction model: Origins, Effectiveness, and Applications. Colorado springs: BSCS. International Journal of Man-Machine studies, 29, 407-427.
- Bybee, R., & Landes, N. M. (1990). Science for life and living: An elementary school science program from Biological Sciences Improvement Study (BSCS). The American Biology Teacher, 52(2), 92-98.
- Bybee, R.W., Taylor, J.A., Gardner, A., Scotter, P. V., Powell, J. C., Westbrook, A., & Landes, N. (2006) The BSCS 5E instructional model: Origins, effectiveness, and applications. Retrieved October 27, 2017 from <http://www.bsacs.org/pdf/bsacs5eexecsummary>
- Bybee, W. Rodger. (2009). The bsacs 5E instructional model and v2st century skills. Available online at www.Sciencedirect.Com.
- Bybee, W. Rodger. (2009). The bsacs 5E instructional model and v2st century skills. Available online at www.Sciencedirect.Com.
- Bybee, W. Rodger.(2009). THE BSCS 5E INSTRUCTIONAL MODEL AND 72ST CENTURY SKILLS . Available online at www.Sciencedirect .

- Dangel, R. J, Guyton. E. (2004). An Emerging Picture of Constructivist Teacher Education. *The Constructivist*. 15(1). Available at: <http://www.odu.edu/educ/act/journal/dangel01.pdf>.
- DeKock., A. Sleepers, P and J. M. Voeten (2011) New Learning and the Classification of Learning Environments in Secondary Education. *Review of Educational Research*. 74(2): 141–170
- Driscoll , M . P. (1999). *Psychology of Learning for instruction* , Boston : Allyn and Boston.
- Eckstain, D (2009). *Constructivist Theory*. [http:// www. pespmc1. vub.edu/constructivism/socilt/html](http://www.pespmc1.vub.edu/constructivism/socilt/html). *Education*. 16: 649–657.
- English, L. And Halford, G. S. (2008). *Mathematics Education: Models and Processes*. Lawrence Erlbaum Associates , Inc. UK
- Herrington. J & Oliver. R (2009). An Instructional Design Framework for Authentic learning Environments, *Educational Technology Research and Development*. 48(3): 23-48